

AUTOREFERAT

1. Imię i Nazwisko- Agnieszka Kisztełińska-Węgrzyńska

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe:

2004 Dr nauk humanistycznych w zakresie historii, tytuł nadany uchwałą Rady Wydziału Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu Łódzkiego 30 września 2004 roku.

Tytuł rozprawy – RFN w poglądach i dyplomacji Johna Fostera Dullesa w latach 1953-1959.

Promotor: Prof. dr hab. Andrzej M. Brzeziński (Uniwersytet Łódzki).

Recenzenci: Prof. dr hab. Katarzyna Jedynakiewicz (Uniwersytet Łódzki) i Prof. dr hab. Karol Fiedor (Uniwersytet Wrocławski).

1999 Mgr historii, Wydział Filozoficzno-Historyczny Uniwersytetu Łódzkiego.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

2018 Adiunkt w Katedrze Teorii i Historii Stosunków Międzynarodowych Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego.

2007-2017 Adiunkt w Katedrze Badań Niemcoznawczych Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego.

2005-2006 Adiunkt w Katedrze Amerykanistyki i Mass Mediów Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego.

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311.):

a) tytuł osiągnięcia naukowego:

Monografia - Bruno Kreisky. Polityka zagraniczna i dyplomacja wobec PRL (1959-1983), Łódź 2018, ss.416, ISBN: 978-83-8142-077-8.

b) (autor, tytuł publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy)

autorka – Agnieszka Kisztełińska-Węgrzyńska, rok wydania 2018, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, recenzent wydawniczy – Prof. dr hab. Bogdan Koszel (Instytut Zachodni)

c) omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Zasadniczym celem naukowym pracy było badanie założeń i głównych metod dyplomacji austriackiego polityka Bruno Kreisky'ego wobec Polski. Ten wywodzący się z SPÖ minister spraw zagranicznych, lider partii socjalistycznej a ostatecznie także wieloletni kanclerz II Republiki uznawał Wiedeń za centrum nowej powojennej Europy. Niezależna polityka wschodnia, jaką prowadził trzymając się zasady wieczystej neutralności Austrii, stwarzała nowe możliwości polityczne dla takich państw jak Polska, dotychczas pozostających na uboczu polityki międzynarodowej. Dzięki Polsce Kreisky zmieniał swoje podejście do innych krajów Europy Środkowej. Uważał, że Warszawa dawała właściwy impuls do rozwoju całego regionu. Podejmowała niezależne, dostosowane do swych możliwości politycznych i decyzyjnych plany dotyczące bezpieczeństwa w Europie. Nieprzerwanie dążyła do zmian w obrębie reguł narzuconych przez Moskwę, ale w poczuciu budowy własnego państwa. Dużą rolę przypisywano w tym zakresie ludziom kultury i nauki. We wspomnieniach kanclerz podkreślał, że środowisko

naukowe miało możliwości inicjowania zmian w kierunku ewolucji systemu politycznego. Zwracał także uwagę na potrzebę stwarzania warunków przez państwa demokratyczne, do możliwości prezentacji osiągnięć państw wschodnich.

Analizując politykę zagraniczną i dyplomację Bruno Kreisky'ego wykorzystano narzędzia badawcze charakterystyczne dla warsztatu historyka i politologa. Przyjęto metodę analizy i syntezy. Dodatkowo uzupełniono prowadzone badania o metodę instytucjonalno-prawną (akty prawne dotyczące kompetencji kreowania polityki zagranicznej i traktaty państwowe będące efektem pracy Kreisky'ego z Warszawą). Wykorzystano również metodę statystyczną dotyczącą ukazania skali wymiany handlowej z Polski z Austrią i krytyczną analizę dyskursu do badania recepcji dyplomacji kanclerza w polskim dyskursie publicznym. W rozdziałach dotyczących lat 1970-1983 posłużono się także politologiczną analizą decyzyjną.

Pole badawcze rozprawy skoncentrowałam na charakterystyce postaci i polityce zagranicznej związanej z Polską w okresie od 16 lipca 1959 roku, kiedy Kreisky został szefem resortu spraw zagranicznych w koalicyjnym rządzie Juliusa Raaba, do czasu ustąpienia z urzędu kanclerskiego 24 kwietnia 1983 roku. Wśród kryteriów podmiotowych pola badawczego wymieniłam chciałabym warunki tworzące politykę zagraniczną i powojenne stosunki dwustronne, czyli akty prawne je regulujące. Kryteria aspektowe zawęziłam do obszaru Polski, w niewielkim stopniu również relacji z innymi państwami wschodnimi w dobie kryzysów politycznych 1956, 1968, 1981 roku. Kryteria przestrzenne dotyczą Europy Środkowej.

Wśród szczegółowych pytań badawczych należy wskazać pytanie: o stosunek II Republiki Austriackiej wobec Polski na przestrzeni lat 1955-1983; o wpływ sytuacji politycznej w Polsce, na dyplomację Kreisky'ego; o stosunek kanclerza do związków zawodowych i Kościoła katolickiego w Polsce. Istotnym też wydaje się zagadnienie pozyskiwania wiedzy na temat polityki sąsiedztwa *Nachbarschaftspolitik* przez Polskę, oraz wykorzystywanie w naszym kraju polityki Kreisky'ego do własnych celów polityczno-propagandowych.

Przyjęty w rozprawie podział treści wynika ze specyfiki prezentowanego tematu i chronologii. Tytuł pracy wskazuje, że jej przedmiotem będą lata 1959-1983. Zasadnicza jej część dotyczy właśnie tego okresu. Ze względu na konieczność wprowadzenia do tematu relacji dwustronnych ujęłam także lata 1945-1958, kiedy doszło do ustanowienia placówek dyplomatycznych. Podobnie uczyniłam w przypadku rozwoju kariery politycznej Bruno Kreisky'ego, w rozdziale II chronologia sięga młodości i emigracji późniejszego kanclerza, a dotyczy lat 1911-1958. Aktywność polityczna Bruno Kreisky'ego została przedstawiona na tle rozwoju polsko-austriackich stosunków dwustronnych w latach 1945-1983. W rozdziale pierwszym *Stosunki polsko-austriackie w powojennej rzeczywistości (1945-1958)* przybliżono sytuację międzynarodową w jakiej znajdowała się Austria po zakończeniu II wojny światowej, prace na rzecz uchwalenia *Traktatu państwowego* i zakończenia okupacji. W rozdziale tym ujęto okoliczności wznowienia polsko-austriackich stosunków dyplomatycznych w dniu 5 marca 1946 roku i ustanowienia przedstawicielstw w Wiedniu i Warszawie. W zakończeniu rozdziału oceniłam charakter relacji Wiednia z komunistyczną Polską do 1958 roku. W tym czasie powołano placówki dyplomatyczne w randze ambasad.

W rozdziale drugim *Dyplomacja Bruno Kreisky'ego, ministra spraw zagranicznych Austrii, wobec PRL (1959-1966)* przedstawiłam karierę polityczną Bruno Kreisky'ego, drogę do urzędu ministra spraw zagranicznych Austrii i początki kształtowania się jego poglądów politycznych. Kolejny podrozdział poświęciłam miejscu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w austriackiej koncepcji "dobrego sąsiedztwa". Scharakteryzowałam tą politykę na tle podobnych działań podejmowanych na przestrzeni XIX i XX wieku wobec obszaru Europy Środkowej i osobistego udziału ministra Kreisky'ego w przygotowaniu koncepcji współpracy z państwami na Wschodzie. Ponadto w rozdziale tym omówiłam szczegóły relacji Wiedeń-Warszawa w przededniu pierwszej wizyty ministra Kreisky'ego w Polsce w 1960 r. Dodatkowo przybliżyłam charakter współpracy gospodarczej do 1970 roku i rolę kultury w kształtowaniu stosunków dwustronnych.

Rozdział trzeci koncentruje się na najlepszym okresie stosunków dwustronnych i jest związany z polityką kanclerza Bruno Kreisky'ego wobec Polski w okresie „dekady Edwarda Gierka” (1970-1980). W rozdziale tym omówiłam stosunki polityczne, a na ich tle cztery wizyty kanclerza w Polsce, umowy gospodarcze, jakie wówczas realizowano a także wątki popierania spraw polskich na forum międzynarodowym. W tym czasie podpisano

dwadzieścia traktatów dwustronnych i znacznie rozszerzono wymianę handlową. Za rządów gabinetu Kreisky'ego wzmocniono pozycję Wiednia, jako miejsca spotkań czołowych przywódców i organizacji światowych.

Rozdział IV zatytułowany: *Ostatnie lata kanclerstwa Bruno Kreisky'ego Kryzys w stosunkach austriacko-polskich (1981-1983)*, ujęłam w nim stosunek Wiednia wobec próby reform polityczno-społecznych i gospodarczych w Polsce. Austria była przez kilka dekad przystankiem dla wielu młodych zagranicznych uciekinierów z Europy Środkowo-Wschodniej. Potężna fala uchodźców politycznych jaka napłynęła z Polski w latach 1980-1981 stanowiła poważny problem polityczny i społeczny. Choć część tej grupy w krótkim czasie zasymilowała się z rodzimą ludnością austriacką, utrzymanie tak licznie przybywających z Polski osób było wielkim wyzwaniem dla socjalistycznego rządu. Kolejne podrozdziały relacjonują reakcję kanclerza na wprowadzenie stanu wojennego 13 grudnia 1981 r. i pomoc humanitarną udzieloną Polsce przez Austrię. W podsumowaniu tego rozdziału omówiłam stosunek kanclerza wobec polskich zabiegów o normalizację stosunków dwustronnych. Polskie władze do marca 1983 roku zabiegały o przygotowanie kolejnej wizyty Bruno Kreisky'ego i nie traciły zapału w działaniach na rzecz przełamania izolacji politycznej. W podsumowaniu zwróciłam uwagę na okoliczności ustąpienia rządu socjalistów w 1983 roku i zmiany w polityce zagranicznej Austrii względem Polski po ustąpieniu kanclerza. Znacznym obciążeniem dla ówczesnych relacji dwustronnych była niewydolność polskiego systemu gospodarczego, brak możliwości spłaty kredytów zaciągniętych w latach 70., a także ograniczenie dostaw surowców, zagwarantowanych w umowach z lat 1979-1980. Dla rządu Bruno Kreisky'ego niewłaściwa ocena polskich możliwości ekonomicznych zakończyła się niepowodzeniem politycznym, a przekonanie, iż ZSRS będzie współodpowiedzialny za rozstrzygnięcie tej sytuacji było całkowicie bezpodstawne.

Ostatni piąty rozdział przygotowałam w oparciu o metodę krytycznej analizy dyskursu w celu uwypuklenia powstających po wojnie i rozwijanych przez polskie media różnorodnych wizerunków dotyczących kanclerza i jego dyplomacji realizowanej wobec Polski. W pierwszym podrozdziale przedstawiłam temat adaptacji społecznych narzędzi badawczych w naukach humanistycznych. W podrozdziale drugim zaprezentowałam heterogeniczne wizerunki Bruno Kreisky'ego i ich ewolucję wraz z upływem lat. Pierwsze polskie komentarze polityczne odnoszące się do polityki zagranicznej Austrii dotyczące Kreisky'ego- ówczesnego doradcy prezydenta Theodora Körnera- pojawiły się już w 1951 roku. Natomiast koniec kariery kanclerza i związane z tym podsumowania jego politycznej działalności przypadają na połowę lat 80. XX wieku. Kariera, o której mowa rozwijała się w czasie, kiedy Polska była całkowicie zależna od ZSRR. Ciekawe było zatem, jak w polskim dyskursie publicznym przedstawiano polityka świata zachodniego, który w sposób widoczny sprzyjał państwom wschodnim. Pochodzenie, sylwetka polityczna, poglądy, efekty prac dyplomatycznych prezentowano w Warszawie na przestrzeni trzydziestu lat z potrzeby eksponowania własnych dokonań politycznych. Pytania badawcze w tym rozdziale koncentrowały się wokół sposobu prezentowania treści na temat kanclerza i ich zmian, zarówno w oficjalnych dokumentach dyplomatycznych, korespondencji, protokołach rozmów, pamiętnikach, jak i prasie. Dodatkowym zadaniem korespondującym z kwestią kontroli procedur dyskursu, była próba odpowiedzi na pytanie o historyczne uwarunkowania kształtujące polski dyskurs dotyczący Austrii.

W trakcie badań zweryfikowano pozytywnie następujące hipotezy: 1. Przychylnie nastawienie Kreisky'ego do Polski wynikało z jego wewnętrznego przekonania o potrzebie współpracy ze Wschodem, nie zaś z warunków jakie stwarzała strona polska poszukująca po wojnie współpracy politycznej i handlowej z państwami demokratycznymi. 2. Dyplomacja ministra, a później kanclerza Kreisky'ego wobec Polski koncentrowała się na budowie niezależności wobec EWG, przekonaniu, że państwa wschodnie sąsiadujące z Austrią ze swym systemem gospodarczym i politycznym mogły stanowić przeciwwagę rozwoju Europy Zachodniej i alternatywę dla integracji polityczno-ekonomicznej Austrii z Niemcami. 3. Państwa wschodnie, w tym Polska mogły uczestniczyć w budowie nowej tożsamości austriackiej, po przez promocję osiągnięć kultury i odnoszenie się do wspólnych wartości środkowoeuropejskich. 4. Przychylnie nastawienie Kreisky'ego wobec państw wschodnich w tym Polski, wynikało z poglądów politycznych i doświadczeń emigracyjnych zdobytych w czasie II wojny światowej i prac nad Traktatem państwowym. 5. Na tle pozostałych krajów w regionie Polska oceniana była pozytywnie, postrzegano ją jako lidera i inicjatora przemian politycznych i społecznych. 6. Kanclerz przyjął, że równomierny rozwój wschodnich sąsiadów służył rozwojowi Austrii. 7. Dysproporcje pomiędzy demokratycznym Zachodem i komunistycznym Wschodem wpływały na Wiedeń niekorzystnie.

AW

Priorytety w stosunkach z Austrią jakie wyznaczono w Polsce w latach 60. i rozwijano w następnych dekadach, nie wynikały z właściwej oceny intencji jakimi kierował się przyszły kanclerz. Nie postrzegano w Polsce dyplomacji Kreisky'ego jako zwartej i konsekwentnej zasady politycznej realizowanej przez ministra od 1959 roku wobec państw wschodnich. W swych wspomnieniach zwrócił on uwagę, że właściwie tylko z ministrem Adamem Rapackim mógł nawiązać dialog polityczny dający wymierne efekty. Jednakże w okresie, w którym Rapacki sprawował kontrolę nad MSZ zasadniczym tematem polskiej polityki zagranicznej była sprawa uznania zachodniej granicy polski i dlatego wtedy kontakty z Austrią wykorzystywano głównie do tego celu. Ograniczało to polskie myślenie polityczne i planowanie w szerszej perspektywie. Jednakże to strona polska była tym państwem komunistycznym, obok Jugosławii, które jako pierwsze dostrzegło potrzebę wspólnego działania w regionie. Dla Austrii otwartość na wszystkich sąsiadów przyniosła wymierne korzyści i stanowiła ważny element tożsamości kraju, dający poczucie zadowolenia i spełnienia wśród obywateli.

W Warszawie właściwie odebrano priorytety Wiednia poszukującego współpracy z Europą Środkową jako przeciwwagi dla rozwijającej się w ramach EWG potęgi RFN. Z czasem obawa przed antykomunistycznym nastawieniem kanclerza ustąpiła na rzecz rozwoju stosunków handlowych dających zyski obydwu krajom. Rzadko różnicowano stosunek Austrii do poszczególnych państw Wschodu. Nie przedstawiano spraw polskich czy to politycznych czy gospodarczych w szerszym kontekście. Nie wyciągano przy tym wniosków, na ile państwo polskie wyróżniało się na tle swych sąsiadów i czy było w związku z tym dla Kreisky'ego atrakcyjniejszym partnerem niż Węgry lub Czechosłowacja. Kanclerz postrzegał nasz kraj, jako ten, który mógł odgrywać ważną rolę w regionie, ale takie wnioski można wyciągnąć wyłącznie na podstawie analizy dokumentów austriackich. Strona austriacka z zalem obserwowała indolencję ekonomiczną i administracyjną Warszawy. Z czasem brak reform zniechęcił austriackich partnerów do tego stopnia, że zaprzestali inicjowania programów pomocowych, czy wsparcia w postaci wspólnych inwestycji na rynkach trzecich. Ograniczyli się do zabezpieczenia własnych najważniejszych inwestycji z obawy o dotkliwe straty wynikające z polskiego zadłużenia i niezadowolenia społecznego w Austrii zalewanej przez emigrantów z Polski.

Bruno Kreisky zmieniał swoje nastawienie do Polski w niewielkim zakresie. Można go nazwać w związku z tym wytrwałym partnerem. Ewolucja polityki zagranicznej, jaką prowadził wobec Warszawy w latach 1959-1983, ulegała modyfikacjom zależnym głównie od sytuacji politycznej w Austrii. Pierwszy etap kształtowania stosunków polsko-austriackich 1945-1958, w którym doszło do utworzenia przedstawicielstw, zakończenia okresu okupacji w Austrii i zmian w polskim Ministerstwie Spraw Zagranicznych, dał wstęp do rozwoju poprawnych relacji bilateralnych i dobry grunt do współpracy ekonomicznej. Wówczas to aktywny polski minister spraw zagranicznych Adam Rapacki, zgodnie z wytycznymi I Sekretarza KC KPZR Nikity Chruszczowa odnośnie zacieśnienia współpracy z państwami neutralnymi, przygotował pierwszą wizytę państwową ministra Bruno Kreisky'ego w Polsce, powołując się na pozytywne w tym zakresie doświadczenia jugosłowiańskie i dążąc do uznania zachodniej granicy Polski.

Drugi etap mający miejsce w latach 1959-1966 charakteryzował się trzema ważnymi spotkaniami dyplomatycznymi. Kreisky odwiedził w marcu 1960 roku Polskę, a po niej kolejne kraje komunistyczne. Rok później do Wiednia wyruszył minister Rapacki, a w 1965 roku wizytę w Austrii złożył premier Józef Cyrankiewicz. Kreisky wyznaczył do 1965 roku najważniejsze cele polityki sąsiedztwa i umocnił swą pozycję w partii. Wskazał na konieczność rozszerzania umów handlowych ze Wschodem, a także zacieśniania współpracy kulturalnej, która miała być nowym wyznacznikiem rozwoju Europy Środkowej. Można powiedzieć, że tym samym wyprzedził w swych relacjach z państwami wschodnimi *Ostpolitik* realizowaną w następnych latach przez niemieckiego kanclerza Willy Brandta. Przez cały okres rozwoju polityki sąsiedztwa konsekwentnie unikał nazywania polityki sąsiedztwa polityką wschodnią. Kreisky uważał, że koncepcja *Ostpolitik* była tożsama z dyplomacją niemiecką i zdecydowanie się od niej odcinał. Nie czynił tego z potrzeby negacji działań niemieckich, lecz wyznaczenia własnych celów i standardów działań z państwami komunistycznymi. Podkreślał, że nie należy tych państw nazywać blokiem wschodnim, ani też traktować jako monolitu, gdyż czyni się wówczas przysługę Moskwie. Uważał również, że określenie *Ostpolitik* podkreśla, wschodni, gorszy charakter tego regionu, co było zgodne z tym, jak do dziejów Europy Środkowo odnosiła się historiografia niemiecka. Natomiast pojęcie polityki sąsiedztwa miało podkreślać punkty wspólne w przeszłości, polityce i kulturze krajów związanych z Wiedniem i stanowić o jego partnerskim charakterze. Choć od czasów emigracji w Szwecji Kreisky przyjaźnił się z Willy Brandtem i cenił jego dokonania w polityce zagranicznej, podkreślał rolę aktywnej polityki międzynarodowej

Austrii w procesie kształtowania nowej tożsamości narodowej. W Austrii trwała wówczas ważna debata dotycząca przyszłości. Rozważano nie tylko możliwości integracji gospodarczej w ramach EWG, lecz także poszukiwano nowych kierunków rozwoju neutralnej republiki, zaznaczając jej odrębność w stosunku do Niemiec. Po 1966 Kreisky ustąpił ze stanowiska ministra spraw zagranicznych i przygotował partię socjalistyczną do zwycięstwa w wyborach parlamentarnych w 1970 roku. Doszło również do ochłodzenia relacji dwustronnych ze względu na kryzys polityczny w Polsce.

Trzeci etap z lat 1970-1980 z jednej strony wyznaczony przez „epokę Gierka”, z drugiej przez rządy kanclerza Bruno Kreisky'ego, cechował się najlepszymi w okresie powojennym wskaźnikami ekonomicznymi. W tym czasie austriacki kanclerz był postrzegany jako lider państw małych i niezaangażowanych, miał silną pozycję w gronie europejskich socjaldemokratów, prowadził niezależną politykę bliskowschodnią i stworzył z Wiednia ośrodek spotkań międzynarodowych. Nie był jedynym partnerem współpracującym z Warszawą, ale był jednym z najważniejszych. Nie chodziło wyłącznie o wskaźniki wymiany handlowej, czy ilość przyznawanych Polsce sum w ramach linii kredytowych. Austria wspierała sprawy polskie na forum międzynarodowym, a Kreisky wielokrotnie cytowany był jako rzecznik państw wschodnich. W drugiej połowie lat 70. pozycja Polski na tle innych państw komunistycznych wyraźnie słabła. Reformy jakie podejmowano były całkowicie nieskuteczne, stąd szereg działań ze strony austriackiej, aby zapobiec katastrofie gospodarczej naszego kraju. Kreisky przewidywał, że ograniczenie realizacji zobowiązań, jakie posiadała strona polska w stosunku do Austrii uniemożliwią swobodny rozwój gospodarczy Wiednia, zwłaszcza w zakresie dostawy surowców energetycznych.

W latach 70. podstawą rozwoju poprawnych relacji austriacko-polskich była wymiana gospodarcza, o którą obydwie państwa dbały wspólnie. Planowane i realizowane w tym czasie wizyty państwowe miały za zadanie przygotować warunki formalne. Należy podkreślić, że częstotliwość spotkań polityków austriackich z władzami polskimi, była większa, niż z innymi władzami komunistycznymi z Europy Środkowej. Należy także zwrócić również uwagę, na negatywne skutki poparcia ze strony Wiednia- kredyty. Kanclerz Kreisky nie zdołał przeprowadzić planu wsparcia ekonomicznego dla Polski. Przeliczył się również co do możliwości spłaty polskich zobowiązań, czy pomocy w tej dziedzinie płynącej z ZSRR. Ponadto niewłaściwie ocenił potencjał polskich związków zawodowych i ich oddziaływanie społeczne, a także oddziaływania Kościoła katolickiego na przemiany społeczne w naszym kraju. Stosunek Kreisky'ego do związków zawodowych i Kościoła katolickiego w Polsce wynikał z błędnych założeń, co za tym idzie ocena sytuacji społecznej na początku lat 80. nie przystawała do polskich realiów. Krytyka ruchu solidarnościowego i przekonanie, że był on sterowany przez hierarchię kościelną wynikała z doświadczeń austriackich i przysporzyła kanclerzowi wiele krytyki w opinii międzynarodowej. Zdaniem kanclerza robotnicy migrujący ze wsi do miast przynieśli ze sobą wiarę katolicką i posłuszeństwo wobec kleru. Ten zaś wykorzystywał wiernych do realizacji własnych celów politycznych. Niezrozumiałą był dla Kreisky'ego fenomen związków zawodowych prowadzących polemikę z komunistyczną władzą i masowe poparcie społeczne dla rodzącej się opozycji. W zasadzie od samego początku uważał, że ruch ten skazany był na zagładę. Przewidywał, że komunistyczne władze, nie dotrzymają żadnych porozumień z robotnikami i w efekcie doprowadzą do pacyfikacji ruchu.

Etap czwarty i ostatni z lat 1980-1983 dotyczył kryzysu politycznego w Polsce. Kanclerz z wielką uwagą obserwował wzrost niezadowolenia społecznego w naszym kraju. Zastanawiał się nad możliwością interwencji sowieckiej i szacował koszty zabezpieczenia interesów austriackich w Polsce. Właściwie do 17 grudnia 1981 roku oficjalnie bronił stanowiska władz państwowych i uważał, że dużą winę za panujący kryzys ponoszą strajkujący robotnicy i Kościół katolicki. Konsekwentnie odmawiał jednak przyjazdu do Polski w czasie gdy władze w Warszawie zabiegały o przełamanie izolacji politycznej po wprowadzeniu stanu wojennego. Pytanie o pozytywny stosunek Austrii do Polski wiąże się z cechami osobistymi kanclerza. Uważał konsekwentnie przez cały okres sprawowania władzy, że rozwój Europy związany był z równomiernym rozwojem wszystkich, także słabszych krajów regionu. Wzmacniając wschodnie państwa, wzmacniał Austrię, która związana z tym obszarem od wieków czerpała z jego zasobów i nie mogła żyć w izolacji od Wschodu. Kreisky nie obawiał się nadmiernych ingerencji ze strony Moskwy. Wizytował stolicę imperium równie często jak pozostałych stolic wschodnich. Przekonanie, że w relacjach międzynarodowych Moskwa mogła stać się sojusznikiem państw neutralnych było w działaniach austriackich widoczne. Jednocześnie konsekwentnie po 1945 roku dbano również o to, aby nie miała ona wpływu na austriackie partie, czy życie wewnątrz kraju.

AW

Sytuacja polityczna w Polsce wpływała na dyplomację Kreisky'ego w sposób zasadniczy. W latach kiedy sprawował kierownictwo w austriackim resorcie spraw zagranicznych czyli do 1966 roku polska polityka zagraniczna koncentrowała się na uznaniu zachodniej granicy na Odrze i Nysie Łużyckiej. Temu były podporządkowane rozmowy, jakie prowadzono nie tylko ze stroną austriacką, ale także innymi państwami zachodnimi. W latach 70. sytuacja polityczna i otwartość ekipy Edwarda Gierka zachęcały do rozszerzania współpracy gospodarczej. Nawet w obliczu kryzysu politycznego z lat 1980-1981 kanclerz unikał otwartej krytyki pod adresem władz polskich, choć w korespondencji wewnętrznej potępiał opieszałość w realizowaniu reform, czy pozorne zmiany na najwyższych szczeblach władzy.

W czasie kiedy kanclerz realizował politykę sąsiedztwa strona Polska starała się elastycznie reagować na propozycje przedstawiane przez Wiedeń. Nie formułowała własnych założeń politycznych względem relacji dwustronnych, lecz jedynie odpowiadała na potrzeby austriackie. Do lat 70. można dostrzec ambicję odgrywania przez Warszawę roli lidera w Europie Środkowej. Po objęciu władzy przez ekipę Edwarda Gierka intensyfikacja współpracy z państwami demokratycznymi odsunęła na dalszy plan potrzebę wzmocnienia międzynarodowej pozycji Polski kosztem rozwoju planów gospodarczych i inwestycyjnych. Ponadto w tym czasie Czechosłowacja i Węgry osiągnęły wyższe wskaźniki wymiany handlowej z Austrią. Polscy decydenci mieli ograniczoną wiedzę na temat ogółu polityki sąsiedztwa prowadzonej przez Wiedeń. Sporadycznie wypowiadano się na temat całokształtu stosunków Austrii z państwami komunistycznymi, jeśli do tego dochodziło powtarzano jedynie pewne schematy myślowe i wybiórczo traktowano dane statystyczne dotyczące wymiany handlowej. W okresie kiedy Kreisky kierował ministerstwem za modelowe uchodziły relacje Wiednia z Jugosławią, a także do 1965 roku z Rumunią. Wielokrotnie zwracano uwagę na austriacko-czechosłowackie i austriacko-wschodniemieckie zatargi polityczne. Pozytywnie oceniano także udział Austrii w przygotowaniach do szczytu KBWE. Podkreślano, że Wiedeń miał możliwość jednoczyć i przewodzić państwom neutralnym i niezaangażowanym.

Politykę zagraniczną Bruno Kreisky'ego przybliżano i oceniano w polskiej przestrzeni publicznej wówczas, kiedy wzmacniała polskie działania, interesy lub przyjęte cele polityczne. Często wykorzystywano działania dyplomatyczne kanclerza do celów propagandowych. Odpowiednio wybrane cytaty z przemówień, wywiadów, wspomnień miały za zadanie prezentować sprawy polskie we właściwym świetle. Część z nich stanowiła nawet swoisty instruktaż dla pracowników korpusu dyplomatycznego. Z drugiej zaś strony, jeśli pojawiały się z komentarze krytyczne starano się je neutralizować, lub oddziaływać po przez pracowników polskiej ambasady w Wiedniu.

Dzięki Polsce Kreisky zmieniał swoje podejście do innych krajów Europy Środkowej. Choć negatywnie oceniał polskie doświadczenia związane z kształtowaniem demokracji w przeszłości i uważał, że krótki okres międzywojenny zdominowany został przez autorytarne rządy Józefa Piłsudskiego, które niczego Polaków nie nauczyły, to przekonał się, że Warszawa dawała ważny impuls. Reformy gospodarcze podejmowane po wojnie, determinacja w drodze do odbudowy kraju i chęć nawiązania relacji ekonomicznych z państwami wolnorynkowymi zachęcały pozostałe państwa komunistyczne do otwarcia na Zachód. W emancypacji społeczeństw za żelazną kurtyną upatrywał Kreisky pozytywnych zmian w przyszłości. Przewidywał, że może się to dzieć wyłącznie za przyzwoleniem Moskwy. Jakakolwiek ingerencja, zachęta i presja na obywateli państw wschodnich mobilizująca ich do zrywów rewolucyjnych skazana była na porażkę. Jednakże zawsze kiedy do tych zrywów dochodziło na Węgrzech w Czechosłowacji, czy Polsce Austria pomagała poszkodowanym. Kanclerz konsekwentnie sprzeciwiał się sankcjom międzynarodowym wobec władz komunistycznych, gdyż uważał, że godzą przede wszystkim w zwykłych obywateli.

Bruno Kreisky realizował wobec Polski dyplomację, która miała przynosić korzyści obu stronom. Działając zgodnie z przekonaniem wypełniania obowiązku wobec swojego kraju, wzmacniając Wiedeń i przygotowując go do roli międzynarodowego centrum politycznego, wspomagał również rozwój państw sąsiednich, w tym Polski. Walczył w ten sposób z tak zwanym „podwójnym peryferyjnym położeniem”, czyli graniczeniem z potężnymi Niemcami i słabymi państwami komunistycznymi. Plany jakie przedstawiał do dyskusji i realizacji nie stanowiły wyłącznie szytywnej procedury. Zwracał uwagę, że w interesie Wiednia było, aby kierunek zmian na tym obszarze miał charakter wyłącznie ewolucyjny.

Wykorzystane archiwalia austriackie przybliżające dyplomację Bruno Kreisky'ego pochodzą ze *Stiftung Bruno Kreisky Archiv, Österreichisches Staatsarchiv, Archiv der Republik i Bundesministerium für Auswärtige*

Angelegenheiten z Wiednia. W badaniach uwzględniono także dokumenty pochodzące ze zbiorów polskiego Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych, a także źródła pamiętnikarskie i prasę z epoki. Materiały zebrane w *Stiftung Bruno Kreisky Archiv* pozwoliły scharakteryzować dyplomację Kreisky'ego od czasu objęcia przez niego urzędu ministra spraw zagranicznych do momentu ustąpienia z urzędu kanclerza w 1983 roku. Jest to obszerny zbiór źródeł stanowiących zarówno dokumenty przygotowywane na potrzeby wizyt państwowych, a także korespondencje, odręczne notatki, wersje robocze umów dwustronnych i stenogramy ze spotkań. Archiwalia pochodzące z *Österreichisches Staatsarchiv*, *Archiv der Republik* i *Bundesministerium für Auswärtige Angelegenheiten* wykorzystano głównie na potrzeby czwartego rozdziału. Chodziło o charakterkę w szerszym kontekście, nie tylko osobistej dyplomacji kanclerza, ale także o stosunek władz austriackich do wydarzeń w Polsce w latach 1980-1983. Istotną bazą źródłową, szczególnie za lata 1955-1970, były także archiwalia polskie pozyskane dzięki kwerendzie w Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie. W okresie kiedy Bruno Kreisky sprawował urząd ministra spraw zagranicznych strona polska poświęcała wiele uwagi krajom neutralnym i starała się pozyskać je do walki o zachodnią granicę Polski. W trakcie badań grupa dokumentów polskich okazała się bardzo przydatna podczas charakterystyki polityki decyzyjnej polskich władz i ocen zarówno postaci, jak i dyplomacji Kreisky'ego. Odrębną grupę materiałów źródłowych stanowią teksty autorstwa Bruno Kreisky'ego. Są to zarówno pamiętniki polityka, jak i krótsze teksty publicystyczne, które przygotowywał w formie komentarzy do wizyt w Polsce. Wśród nich najważniejsze stanowią: *Chance Mitteleuropa*; *Die Zeit in der wir leben. Betrachtungen zur internationalen Politik*; *Im Strom der Politik. Erfahrungen eines Europäers*; *Österreich und Europa. Wie können wir am wirtschaftlichen Zusammenschluss der europäischen Länder teilnehmen*; *Österreich und die aktuelle Entwicklung im Donauraum*; *Politik braucht Visionen, Aufsätze, Reden Und Interviews zu aktuellen weltpolitischen Fragen*; *Zwischen den Zeiten. Erinnerungen aus fünf Jahrzehnten*.

Badania dotyczące polityki zagranicznej Bruno Kreisky'ego prowadzonej wobec Polski, a nawet szerzej wobec państw Europy Środkowej, nie były dotąd obecne w dyskursie naukowym. Austriackich historyków i badaczy stosunków międzynarodowych bardziej interesowały wątki polityki bliskowschodniej kanclerza, lub stosunek Austrii do ZSRR. W związku z tym zauważalny jest brak współczesnych publikacji oceniających ogół powojennych stosunków polsko-austriackich lub austriackiej polityki sąsiedztwa w szerszym kontekście. Polityka zagraniczna Bruno Kreisky'ego, nie cieszyła się w naszym kraju zainteresowaniem, podobnie, jak ogół relacji Wiednia z krajami wschodnimi po 1945 roku. Dotychczasowe studia dotyczące relacji polsko-austriackich koncentrują się na wybranych ważniejszych wydarzeniach takich jak wizyty przywódców, czy wymiana gospodarcza, a także na wymianie w obszarze kultury. Moim zamierzeniem była kontynuacja badań dotyczących polityki zagranicznej Austrii podjętych przed laty przez Jerzego Kozeńskiego, Karola Fiedora i Andrzeja Pilcha.

Bruno Kreisky był politykiem, który w dużej mierze przyczynił się do budowy silnej i nowoczesnej Austrii. Właściwie nie sposób znaleźć pracy omawiającej powojenną politykę zagraniczną tego państwa, nie odnoszącą się do dokonań Kreisky'ego. Koncepcję współpracy w ramach polityki sąsiedztwa rozwijał przez kilkadziesiąt lat. Czynił to w poczuciu dbałości o interesy swojego kraju i pewnej potrzeby odpowiedzialności za rozwój innych narodów, z którymi losy austriackie związane były od stuleci. Kreisky dostrzegał możliwość współpracy z Polską i starał się ją konsekwentnie i jawnie wspierać, aż do wprowadzenia stanu wojennego czyli do 1981 roku. Brak reform i nieudolny charakter rządów w Polsce ostatecznie zniechęcił austriackich partnerów do tego stopnia, że zaprzestali inicjowania programów pomocowych, czy wsparcia w postaci wspólnych działań na rynkach trzecich. Kreisky nie popychał wschodnich partnerów w kierunku zmian, które mogły doprowadzić do eskalacji konfliktów społecznych. Inspirował raczej do odkrywania własnej tożsamości związanej z dziedzictwem II wojny światowej. Starał się być partnerem i promotorem poprawy sytuacji społecznej obywateli na Wschodzie. Zdecydowanie przeliczył się jednak z możliwościami ekonomicznymi, jakie posiadała strona polska.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych.

a. ilościowe zestawienie osiągnięć

Publikacje

W moim dorobku naukowo-badawczym po doktoracie poza monografią wymienioną w punkcie 4 niniejszego autoreferatu, posiadam także monografię będącą uzupełnioną wersją rozprawy doktorskiej, dwujęzyczną pracę zbiorową której jestem redaktorką, niemieckojęzyczny tom czasopisma którego jestem współredaktorką,

publikację źródłową, szesnaście rozdziałów w pracach zbiorowych (w tym dwa w języku obcym), osiem artykułów w czasopiśmie z listy B MNiSW (w tym jeden w języku angielskim) i siedem artykułów z czasopiśm spoza list ministerialnych (w tym jeden w języku niemieckim). Bibliografia wszystkich prac znajduje się w załączniku nr 3.

Udział w konferencjach i wykładach gościnnych

W okresie zatrudnienia na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych UŁ uczestniczyłam z referatem w 25 konferencjach międzynarodowych i krajowych. Do najważniejszych zaliczam spotkania o charakterze międzynarodowym: *Niemcy jako problem międzynarodowy po 1945 roku* (Poznań 2009), *Pamięć i polityka historyczna* (Toruń 2013), *Współpraca Transatlantycka. Aspekty polityczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe* (Lublin 2013), II Zjazd Niemcoznawców (Wrocław 2013), II Konwencja Polskiego Towarzystwa Studiów Międzynarodowych (Łódź 2016), *Historisches Gedächtnis und Zeitgeschichtsforschung im Kontext der polnisch-österreichischen Beziehungen im 20. Jahrhundert* (Warszawa 2017).

Zostałam również poproszona o wygłoszenie referatów w związku wydaniem książki, której byłam redaktorką. Jedno ze spotkań zostało zorganizowane przez Ambasadę Republiki Austrii i ambasadora dr Thomasa Buchsbauma w siedzibie Austriackiego Forum Kultury w grudniu 2016 roku- *Österreich im polnischen öffentlichen Diskurs nach 1945*. Drugi wykład miał miejsce w Stacji Polskiej Akademii Nauk w Wiedniu w styczniu 2017 roku- *Polska w polityce zagranicznej Bruno Kreisky'ego w latach 1959-1983*. Listę wszystkich konferencji, wraz z tytułami referatów przedstawia załącznik nr 3.

Stypendia i pobyty badawcze

W okresie po doktoracie odbyłam osiem pobytów badawczych w zagranicznych placówkach naukowych:

2010 i 2012 John F. Kennedy Institute for North American Studies Freie Universität w Berlinie (Niemcy),

2011- Österreichische Nationalbibliothek (Austria),

2014, 2015 i 2016- Stiftung Bruno Kreisky Archiv (Austria).

2015 i 2016 - Österreichisches Staatsarchiv (Austria).

Projekty

2016 W ramach współpracy z Instytutem Ludwiga Boltzmanna w Grazu- *Institute for Research on War Consequences (Graz – Wien)* i Profesorem Peterem Ruggenthalerem uzyskałam dofinansowanie z Ambasady Republiki Austrii do projektu interdyscyplinarnego – *Austria w polskim dyskursie publicznym po 1945 roku. Österreich im polnischen öffentlichen Diskurs nach 1945*. Efektem tej współpracy była publikacja o tym samym tytule wydana w wydawnictwie *Universitas* w Krakowie w 2016 roku.

2015 Współpraca z Austriackim Forum Kultury nad wydaniem dwujęzycznego tomu czasopisma - *International Studies. Interdisciplinary Political and Cultural Journal, Österreich in der gegenwärtigen polnischen Forschung, vol. 18, no. 1/2016*, (pod red. A. Kisztełińska-Węgrzyńska, Violetta Frankowska), Łódź 2016, ss.102. W czasopiśmie znalazły się teksty niemieckojęzyczne dotyczące współczesnych stosunków polsko-austriackich.

2011 Współpraca z Austriackim Forum Kultury nad wydaniem publikacji źródłowej- *Traktaty polsko – austriackie z lat 1956 – 1989. Wybór umów dwustronnych*, Łódź 2011, ss. 218. Książka zawiera przedmowę na temat charakterystyki stosunków polsko-austriackich i wszystkie teksty umów dwustronnych podpisanych w latach powojennych wraz z komentarzem. Traktaty zebrano w Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych i dzięki dostępnej bazie umów prawnych Lex uszeregowano chronologicznie i określono status obowiązywania.

Nagrody i wyróżnienia

W 2017 roku otrzymałam Nagrodę Rektora Uniwersytetu Łódzkiego III stopnia za cykl publikacji monotematycznych związanych z polityką zagraniczną Austrii po 1945 roku.

Recenzje

W latach 2013-2018 byłam recenzentką w „Przeglądzie Zachodnim” i „Roczniku Polsko-Niemieckim”. Przygotowałam wówczas sześć recenzji publikacji o tematyce austriackiej nadesłanych do druku.

b. obszary badawcze

Moją pracę badawczą podzielić można na cztery obszary zainteresowań:

- 1) Historia stosunków międzynarodowych.
- 2) Dzieje polityczne i społeczne Niemiec w XX wieku.
- 3) Austria i relacje polsko-austriackie po 1945 roku.
- 4) Rola kultury we współczesnej dyplomacji.

Poniżej zamieszczam poszczególne wątki wymienionych obszarów i publikacje, które zaliczam do dorobku w każdym z nich.

- 1) Historia stosunków międzynarodowych.

To najstarszy chronologicznie obszar moich zainteresowań badawczych przyjęty jeszcze na seminarium magisterskim prowadzonym przez Prof. dr hab. Andrzeja M. Brzezińskiego w Instytucie Historii UŁ. Dzięki kwerendum w bibliotekach Freie Universität w Berlinie przygotowałam do druku najważniejszą publikację z tego okresu - *RFN w poglądach i dyplomacji J.F. Dullesa*, Toruń 2008, ss. 257. Monografia została wydana w wydawnictwie *Adam Marszałek* w Toruniu. Recenzentami wydawniczymi byli Profesor dr hab. Katarzyna Jedynekiewicz i Profesor dr hab. Bogdan Koszel. Publikacja dotyczy dyplomacji amerykańskiego sekretarza stanu Johna F. Dullesa i jego działań na rzecz wzmocnienia RFN i powojennej Europy. Podzielona jest na cztery problemowe rozdziały ujmujące kolejno: *Dyplomację Johna Fostera Dullesa wobec problemu niemieckiego w latach 1945-1955*, *Kwestię remilitaryzacji Republiki Federalnej Niemiec w latach 1953-1955*, *Kwestię zjednoczenia Niemiec w dyplomacji amerykańskiej i Taktykę wobec drugiego kryzysu berlińskiego w latach 1958-1959*. Monografia w dużej mierze opiera się na materiałach archiwalnych dostępnych w bibliotece *J.F. Kennedy Institute for North American Studies* w Berlinie. Były to *Papers of John Foster Dulles and Christian A. Herter z lat 1953-1961*, *White House Correspondence and Memoranda Series*, a także *The Papers of John Foster Dulles*. *University Publications of America*. Dulles jako sekretarz stanu w republikańskiej administracji prezydenta Dwighta Davida Eisenhowera miał bez wątpienia ogromny wpływ na integrację Europy Zachodniej. Choć nie wszystkie plany polityczne i doktryny, jakie wyznaczył i starał się realizować znalazły w Europie zrozumienie i poparcie, współpraca jaką nawiązał z chadeckim kanclerzem Konradem Adenauerem była gwarantem odrodzenia politycznego i gospodarczego RFN. Była jednocześnie przyczyną do pogłębienia podziału Niemiec, ponieważ odrzucano wówczas wszelkie próby zjednoczenia państw niemieckich a tzw. politykę niemiecką – *Deutschlandpolitik* odkładano na plan dalszy. W dobie drugiego kryzysu berlińskiego Amerykanie starali się stworzyć spójną i stanowczą linię obrony Berlina Zachodniego, co w kolejnych latach kontynuował prezydent Kennedy. W poszczególnych rozdziałach przedstawiono zarówno sowieckie, jak i brytyjskie koncepcje dotyczące przyszłości Niemiec, pomocne były w tym względzie pokaźne zbiory memuarystyki i źródeł seryjnych dostępnych w bibliotekach *Freie Universität*.

W kolejnych latach dla potrzeb wydania tomu poświęconego tematyce niemieckiej rozszerzałam wątki kooperacji amerykańsko-niemieckiej w okresie zimnej wojny, czego efektem była praca: *Działalność dyplomacji amerykańskiej na rzecz ustanowienia Traktatu z Austrią z 15 maja 1955r.*, „Niemcy-Austria-Szwajcaria. Rocznik Katedry Badań Niemcoznawczych Uniwersytetu Łódzkiego”, t. III, Łódź 2008, s.337-367. Badania te stanowiły wstęp do analizy powojennej polityki zagranicznej Austrii i dotyczyły prac nad powstaniem *Traktatu*

państwowego. Wykorzystałam wówczas dokumenty seryjne opublikowane przez Departament Stanu- *Foreign Relations of the United States* i archiwalia udostępnione przez *Library of the U.S. Department of State*.

W tym nurcie badawczym pozostaje również rozdział w pracy zbiorowej pod redakcją Prof. dr hab. Stanisława Sierpowskiego, będący pokłosiem konferencji naukowej organizowanej przez Instytut Historii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu- *Stany Zjednoczone wobec zjednoczenia Niemiec w latach 1953–1960*, [w:] *Niemcy jako problem międzynarodowy po 1945r.*, pod red. S. Sierpowskiego, Poznań 2010, s. 129-155. Narracja koncentruje się wokół tematu zjednoczenia Niemiec i stosunku Stanów Zjednoczonych wobec NRD za prezydentury D.D. Eisenhowera. Publikacja powstała w oparciu o materiały archiwalne dotyczące dyplomacji amerykańskiej udostępnione przez bibliotekę *Freie Universität* w Berlinie. Ostatnim tekstem nawiązującym do tego obszaru badawczego był rozdział w pracy zbiorowej- *Europa w koncepcjach politycznych Johna Fostera Dullesa w latach 1918-1949*, [w:] *Współpraca Transatlantycka. Aspekty polityczne, ekonomiczne i społeczne*, pod red. J. Fiszer, P. Olszewskiego, B. Piskorskiej, A. Podrazy, Warszawa 2014, s. 289-306. W tekście ujęto początki kariery prawniczej i politycznej późniejszego sekretarza stanu J.F. Dullesa w oparciu o materiały archiwalne zebrane podczas kwerendy w *J.F. Kennedy Institute for North American Studies* w Berlinie.

2) Dzieje polityczne i społeczne Niemiec w XX wieku.

Obszar badań niemcoznawczych wiązał się z rozpoczęciem pracy w nowej jednostce Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politologicznych UŁ. Prowadziłam wówczas część zajęć konwersatoryjnych i seminaryjnych z zakresu historii Niemiec, Austrii i Szwajcarii w XX wieku. Do najważniejszych publikacji z tego okresu zaliczam artykuły wydawane w czasopiśmie redagowanym przez moją jednostkę - Katedrę Badań Niemcoznawczych, mianowicie *Niemcy – Austria – Szwajcaria. Rocznik Katedry Badań Niemcoznawczych Uniwersytetu Łódzkiego* i *Rocznik Karla Dedeciusa*, a także rozdziały w pracach zbiorowych wydawanych po cyklicznych konferencjach niemcoznawczych przygotowywanych przez nasz zespół. Były wśród nich 1. *Ocena relacji polsko-niemieckich w publicystyce polskiej w latach 1989-1990*, „Niemcy – Austria – Szwajcaria. Rocznik Katedry Badań Niemcoznawczych Uniwersytetu Łódzkiego”, t. IV, Łódź 2010, s. 85-103. Publikacja wydana w związku z rocznicą obalenia muru berlińskiego. Wykorzystano w niej zarówno materiały prasowe, jak i dane statystyczne ujmujące zmiany opinii społecznej na przełomie lat 80. i 90. XX wieku, 2. *Wizyta Willy'ego Brandta w Polsce w dniach 6- 8 grudnia 1970 w świetle ówczesnej prasy polskiej*, „Rocznik Polsko – Niemiecki. ISP PAN”, 2009, s. 29-54. Artykuł naukowy dotyczący recepcji polityki wschodniej RFN przygotowany w oparciu o kwerendę kilkunastu polskich tytułów prasowych. Ujęto w nim charakterystykę polityki wschodniej RFN i metody jej prezentowania w polskiej przestrzeni publicznej. *Powstanie i początki działalności Deutsches Polen-Institut w Darmstadt w świetle publikacji prasy polskiej w latach 1979 – 1985*, „Rocznik Karla Dedeciusa”, t. 4, 2011, s. 121-132. Artykuł naukowy dotyczący recepcji pracy placówki naukowo-badawczej kierowanej przez Karla Dedeciusa w polskiej przestrzeni publicznej. *Das Bild des Besuches Willy Brandts in Polen von 6. bis 8. Dezember 1970 im Lichte der zeitgenössischen polnischen Presse*, [w:] *Między historią a literaturą. Księga Jubileuszowa dedykowana Prof. Krzysztofowi Antoniemu Kuczyńskiemu*, pod red. J. Ciesielskiej-Klikowskiej, A. Kiszteńskiej-Węgrzyńskiej), Łódź 2013, s.441-457. Artykuł naukowy ujmujący najważniejsze wątki dotyczące stosunków polsko-niemieckich w latach 1969-1971 przygotowany na potrzeby konferencji organizowanej przez Katedrę Badań Niemcoznawczych UŁ. Podstawą źródłową były artykuły z prasy polskiej publikowane w okresie wizyty kanclerskiej Willy Brandta w naszym kraju. *Sąsiedztwo polsko-niemieckie w świetle publicystyki polskiej po zjednoczeniu Niemiec*, [w:] *Sąsiedztwo i pogranicze- między konfliktem a współpracą*, pod red. R. Łosia, J. Reginia-Zacharskiego t. 2, Łódź 2013, s. 269-281. Artykuł naukowy ujmujący najważniejsze wątki dotyczące stosunków polsko-niemieckich w latach 1989-1999 przygotowany na potrzeby konferencji organizowanej przez Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych UŁ. Bazą źródłową były materiały prasowe, publicystyczne i statystyczne dotyczące wzajemnego postrzegania, publikowane w Polsce po 1990. Ostatnią pracą z tego obszaru był rozdział - *Sytuacja osób starszych w Polsce i w Niemczech w ujęciu polityki społecznej. Próba porównania*, [w:] *Oblicza starości we współczesnym świecie*, pod red. A. Gazdowskiej, W. Steudena, Lublin 2015, s. 219-245. Przygotowano tekst ujmujący warunki prawne i społeczne w jakich żyją współcześnie osoby starsze w Polsce i w RFN. Wnioski powyższej analizy koncentrują się wokół zaleceń odnoszących się do udanych niemieckich praktyk w zakresie polityki wobec seniorów. Bazą źródłową były źródła seryjne, raporty rządowe i statystyki OBOP.

3. Austria i relacje polsko-austriackie po 1945 roku.

Stosunki polsko-austriackie to najważniejszy i aktualny obszar moich zainteresowań badawczych. W trakcie badań wykorzystywałam głównie metodę analizy i syntezy historycznej, obecną w poprzednich pracach, z czasem uzupełnioną o nowe podejście teoretyczne opisane poprzez krytyczną analizę dyskursu. Jako pierwszy opracowałam tekst będący wstępem do współczesnych relacji dwustronnych w oparciu o traktaty dostępne w Archiwum MSZ. *Współczesne podstawy prawne stosunków polsko-austriackich*, [w:] Niemcy, Austria, Szwajcaria. Wyzwania z przełomu XX/XXI wieku, pod red. E. Kuczyńskiego, M. Tomczyka, Łódź 2012, s. 251-268. Publikacja zawiera analizę dokumentów prawnych określających powojenne i współczesne stosunki dwustronne, ze szczególnym uwzględnieniem polityki kulturalnej obydwu państw. Następnie przygotowałam tom źródłowy - *Traktaty polsko – austriackie z lat 1956 – 1989. Wybór umów dwustronnych*, Łódź 2011, ss. 218. Recenzentami wydawniczymi byli Prof. dr hab. Andrzej M. Brzeziński i Prof. dr hab. Krzysztof A. Kuczyński. Publikacja doczekała się również pozytywnych recenzji w „Przeglądzie Zachodnim”. W dalszej kolejności przygotowałam teksty odnoszące się do początkowego etapu stosunków polsko-austriackich, czyli lat 1945-1960. Badania opublikowałam w trzech tekstach: *Dyplomacja polska wobec Austrii w latach 1945-1958*, „Niemcy-Austria-Szwajcaria. Rocznik Katedry Badań Niemcoznawczych Uniwersytet Łódzki”, t. V, Łódź 2012, s. 179-192, *Stosunki austriacko-polskie 1945-1989. Wybór dokumentów* [w:] *Kraje niemieckiego obszaru językowego na arenie międzynarodowej. Konteksty historyczne, polityczne, kulturalne i gospodarcze*, pod red. E. Kuczyńskiego, Wrocław 2013, s. 290-304 i *Stosunki austriacko-polskie 1945-1989. Wybór dokumentów*, „Niemcy-Austria-Szwajcaria. Rocznik Katedry Badań Niemcoznawczych UŁ”, t. V, Łódź 2012, s. 237-248. W tym nurcie pozostaje także analiza *Pierwszej wizyty Bruno Kreisky’ego w Polsce z 1-3 III 1960 roku w świetle dokumentów Ministerstwa Spraw Zagranicznych*, „Rocznik Polsko – Niemiecki. PISM”, t. 21/2013, s. 50-70, a także *Relacje polsko – austriackie w latach 1965-1968 z perspektywy Ministerstwa Spraw Zagranicznych PRL*, [w:] *Kraje niemieckiego obszaru językowego na arenie międzynarodowej. Konteksty historyczne, polityczne, kulturalne i gospodarcze*, pod red. E. Kuczyńskiego, Wrocław 2013, s. 191-205. Ponadto starałam się rozszerzać studia dotyczące współczesnej Austrii prowadzone przez Profesora Jerzego Kozeńskiego. Analizowałam wówczas zagadnienia okupacji Austrii i roli tego państwa w Europie Środkowej. Efektem tych prac były dwa teksty. Pierwszy - *Austria w dyplomacji mocarstw w latach 1945 – 1949 w perspektywie działań i ocen polskiego MSZ*, [w:] *Niemcy, Szwajcaria, Austria na arenie międzynarodowej. Polityka – kultura – społeczeństwo*, pod red. E. Kuczyńskiego, M. Tomczyka, Łódź 2014, s. 120-132. Został on przygotowany w oparciu o materiały archiwalne udostępnione przez Archiwum MSZ. Dotyczy on nawiązania stosunków dwustronnych i reakcji strony polskiej na politykę okupacyjną mocarstw wobec Austrii, z naciskiem na proces denazyfikacji i dekartelizacji. Drugi- *Kwestia własności niemieckiej w Austrii jako problem międzynarodowy w latach 1945 – 1949*, „Przegląd Zachodni” 2015, nr 2, 217-239, charakteryzuje okres okupacji Austrii w latach 1945-1955 w kontekście przejścia mienia niemieckiego przez rząd austriacki. Ujęto w nim zarówno ekonomiczną wartość polityki dekartelizacji, stosunek mocarstw do polityki nacjonalizacji stosowanej przez rząd austriacki, jak i przebieg denazyfikacji. Skutki polityczne i społeczne zaniechania reform proponowanych początkowo przez mocarstwa okupacyjne widoczne są w Austrii do dziś. Natomiast bilansem stosunków polsko-austriackich w epoce Władysława Gomułki zajął się w tekście- *Österreich in der polnischen Diplomatie in den Jahren 1965–1968 aus der Perspektive des Aussenministeriums der VR Polen*, „International Studies. Interdisciplinary Political and Cultural Journal, Österreich in der gegenwärtigen polnischen Forschung”, vol. 18, no.1/2016, s. 33-52.

Przygotowanie wstępu do powojennych stosunków polsko-austriackich pozwoliło mi wyodrębnić najważniejszy i najbardziej intensywny etap tych relacji dotyczący lat 70. XX wieku. Wówczas zdecydowałam o podjęciu tematu analizy dyplomacji socjalistycznego polityka Bruno Kreisky’ego. Definitywnie najważniejsza część moich badań wiązała się trzema pobytami studyjnymi w Archiwum Fundacji Bruno Kreisky’ego w Wiedniu. Dzięki kwerendzie materiałów związanych z polityką zagraniczną kanclerza przygotowałam pierwszy tekst - *Z historii dyplomacji polsko- austriackiej w latach 70. XX w. Wizyty kanclerza Austrii Bruno Kreisky’ego*, „Przegląd Zachodni” 2015 nr.1, 139-157, który stanowi analizę czterech wizyt kanclerza Kreisky’ego w Polsce. Przybliżyłam skutki poszczególnych spotkań, a także szersze tło międzynarodowe, sprzyjające w latach 70. pogłębianiu stosunków z państwami zachodnimi. Dużo uwagi poświęciłam także osobistej dyplomacji kanclerza. Proponował on wówczas inicjatywy mające wzmocnić polską gospodarkę. Kolejnym tekstem z tego cyklu był

artykuł ujmujący ostatnie lata rządów kanclerza Bruno Kreisky'ego i jego stosunek do polskiego kryzysu politycznego. *Partner na trudny czas. Obraz Austrii z perspektywy materiałów Ministerstwa Spraw Zagranicznych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w latach 1980 – 1983*, „Rocznik Polsko-Niemiecki”, vol. LV, 2016, s. 144-169. Tekst zawiera charakterystykę polskich władz w latach 1980-1982, próby nawiązania stosunków po wprowadzeniu stanu wojennego i analizę działalności ambasady Polskiej w Austrii w okresie stanu wojennego.

Dalszy etap poszukiwań badawczych dotyczył charakterystyki postaci i polityki zagranicznej kanclerza Bruno Kreisky'ego. Początkowo skupiłam się na recepcji koncepcji politycznych tego socjalisty w polskich materiałach źródłowych, w polskiej prasie i publicystyce, by ostatecznie uzupełnić te badania materiałami austriackimi. Efektem tych prac był obszerny rozdział w pracy zbiorowej pod redakcją - *Bruno Kreisky w polskim dyskursie publicznym w latach 1956–1983*, [w:] *Austria w polskim dyskursie publicznym po 1945 roku. Österreich im polnischen öffentlichen Diskurs nach 1945*, red. A. Kisztelińska-Węgrzyńska, Kraków 2016, s. 167-221. We wstępie wymieniono dotychczasowe badania biograficzne i publikacje ujmujące powojenną politykę zagraniczną Austrii. Wykorzystano archiwalia dostępne w Bruno Kreisky Stiftung w Wiedniu, materiały z Austriackiej Biblioteki Narodowej, archiwalia MSZ i prasę polską. Kolejne cztery najbardziej aktualne publikacje ujmują relacje polsko-austriackie w szerszym kontekście i przedstawiają je na tle tzw. polityki sąsiedztwa (*Nachbarschaftspolitik*) realizowanej przez Wiedeń po 1955 roku.

- *Polska na tle polityki sąsiedztwa Bruno Kreisky'ego w latach 1959-1983*, [w:] *Politycy, dyplomaci i żołnierze. Studia i szkice z dziejów stosunków międzynarodowych w XX i XXI wieku ofiarowane Profesorowi Andrzejowi Maciejowi Brzezińskiemu w 70. rocznicę urodzin*, pod red. D. Jeziernego, S. Nowinowskiego, R. Żurawskiego vel Grajewskiego, Łódź 2017, s. 561-587.
- *From the history of Polish-Austrian Diplomacy in the 1970s. Austrian Chancellor Bruno Kreisky visits to Poland*, „Western Review” 2017, nr 1, s. 149-167.
- *Kształtowanie obrazu państwa demokratycznego w zamkniętym dyskursie publicznym Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej na przykładzie Austrii i dyplomacji kanclerza Bruno Kreisky'ego*, pod red. E. Haliżaka, Warszawa 2017.
- *Die Rezeption/Wahrnehmung der österreichischen Nachbarschaftspolitik im Nachkriegspolen*, „Jahrbuch des Wissenschaftlichen Zentrums der Polnischen Akademie der Wissenschaften in Wien” Band 8: 2017, s. 195-219.

Wyżej wymienione studia miały na celu przygotowanie narracji dotyczącej powojennych stosunków polsko-austriackich. W ostatnich latach przybywa prac w języku niemieckim i angielskim na temat relacji Wiednia z Pragą, Budapesztem, Bukaresztem, czy Sofią. Syntezy na temat powojennych stosunków Austrii z krajami Europy Środkowej od lat funkcjonują w przestrzeni naukowej. Ważne jest przy tym, że nie brakuje w krajach sąsiadujących z Austrią historyków, którzy byliby zainteresowani ukazaniem nowej perspektywy tych stosunków, co równoważy niejako ilość publikacji powstających w ośrodkach austriackich. W tym kontekście badania polskie nadal pozostają niewystarczające.

Wątkiem dodatkowym w moich poszukiwaniach stała się współczesna polityka zagraniczna Austrii. Staram się uzupełniać badania prowadzone przez dr Krzysztofa Garczewskiego i Prof. dr hab. Bogdana Koszela. Analizuję miejsce Wiednia we współczesnej polityce międzynarodowej, ewolucję sceny politycznej Austrii i presję społeczną wywołaną kryzysem migracyjnym. Dzięki pobytom studyjnym w Österreichische Nationalbibliothek przygotowałam dwa teksty: *Austria w dyplomacji polskiej po 2004 roku*, [w:] *Polityka i kultura - społeczeństwo. Niemcy, Austria, Szwajcaria w pierwszej dekadzie XXI wieku*, pod red. E. Kuczyńskiego, M. Tomczyka, Łódź 2013, s.251-267, a także *Austriacka polityka zagraniczna w XXI wieku. Kontynuacja i zmiana*, „Przegląd Zachodni” 2016, nr 4, s. 281-299.

4. Rola kultury we współczesnej dyplomacji.

Badania w tym obszarze były możliwe dzięki współpracy na kierunku „międzynarodowe studia kulturowe” i współdziałaniu z wybranymi instytucjami kultury. Temat polityki kulturalnej Austrii i Polski i szeroko rozumianej *soft power* jest coraz bardziej popularny. W ramach prac nad tymi zagadnieniami przygotowałam dwa teksty. Pierwszy to *Działalność Austriackiego Forum Kultury w kontekście współczesnych relacji polsko-austriackich*, [w:] *Austria i relacje polsko – austriackie w XX i XXI wieku. Polityka – kultura- gospodarka*, pod red. A. Kisztełińskiej-Węgrzyńskiej, K.A. Kuczyńskiego, Łódź 2014, s. 295-309. Jest to rozdział dotyczący kulturalnych aspektów współczesnych stosunków dwustronnych. Przygotowano charakterystykę działalności Austriackiego Forum Kultury od początku istnienia instytucji. Duży nacisk położono na ujęcie ram prawnych w jakich działają austriackie placówki promujące kulturę poza granicami kraju wykorzystując przy tym badania opublikowane przez Alexandra Burkę. Publikację przygotowano w oparciu o rządowe dokumenty seryjne i polskie materiały statystyczne. Tekst drugi - *Rola instytucji kultury w rozwoju stosunków polsko-austriackich po 1989 roku* [w:] *Dialog kultur. Studia nad literaturą, kulturą i historią. Prace ofiarowane Profesorowi Tomaszowi G. Pszczółkowskiemu z okazji 65 urodzin*, pod red. A. Warakomska, A. Górajek, M. Jamiołkowski, A. Damińska-Wójcik, Warszawa 2016, charakteryzuje politykę kulturalną Austrii, ramy prawne w jakich funkcjonują instytucje kultury w Polsce i Austrii, a także fundusze przeznaczane na *soft power* w ostatnich kilkunastu latach. Tekst przygotowano w oparciu o dokumenty udostępnione przez rząd austriacki i materiały prasowe.

6. Osiągnięcia organizacyjne, dydaktyczne i popularyzatorskie.

Wśród najważniejszych osiągnięć organizacyjnych chciałabym wymienić sprawowanie obowiązków Pełnomocnika Dziekana WSMiP ds. kierunku „międzynarodowe studia kulturowe”. Ten unikalny kierunek studiów, którym zajmowałam się w latach 2016-2017 był w trakcie reorganizacji programu nauczania. Pod moim kierownictwem zespół pracowników Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politologicznych UŁ opracował profil praktyczny „międzynarodowych studiów kulturowych” zatwierdzony przez Senat UŁ w listopadzie 2017 roku.

W roku 2017 przygotowałam w ramach projektu Zintegrowane Programy Uczelni realizowanego przez Uniwersytet Łódzki zadanie nr 8 - Międzynarodowe Studia Kulturowe - uzupełnienie programu studiów stacjonarnych I st. o profilu praktycznym na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych UŁ (Moduł Programów Kształcenia- Wsparcie realizacji studiów o profilu praktycznym, kształcących równocześnie praktyczne umiejętności zawodowe i kompetencje miękkie studentów, dzięki uwzględnieniu m.in. programów stażowych powiązanych z programem kształcenia)- POWR.03.05.00-00-Z092/17-00 Uzyskane w 2018 dofinansowanie pozwoli przygotować i przeprowadzić w latach 2018-2021 cykl warsztatów, konferencji i zajęć praktycznych.

Od 2016 roku zasiadam w Radzie Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politologicznych UŁ. Zostałam wybrana jako przedstawiciel pracowników niesamodzielných. W latach 2016-2017 uczestniczyłam także w pracach Wydziałowej Komisji ds. jakości kształcenia WSMiP.

Praca organizacyjna na rzecz Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politologicznych miała miejsce również podczas rekrutacji. Byłam sekretarzem Wydziałowej Komisji ds. rekrutacji w latach 2009, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 i 2016.

Dodatkową pracę organizacyjną pełniłam w Katedrze Badań Niemcoznawczych w latach 2008-2016. Byłam odpowiedzialna za przygotowywanie rocznego zestawienia bibliografii dorobku pracowników mojej jednostki, a od 2016 roku zajmuję się umieszczaniem dorobku badawczego pracowników mojej katedry w uczelnianej bazie bibliograficznej EXPERTUS.

W ramach zajęć dydaktycznych na kierunku „stosunki międzynarodowe” i „międzynarodowe studia kulturowe” prowadziłam zajęcia konwersatoryjne, wykłady, seminaria licencjackie i magisterskie. W latach 2010-2015 wypromowałam łącznie 45 prac licencjackich i 30 prac magisterskich. W tym czasie zrecenzowałam także

121 prac licencjackich i magisterskich. Wśród zajęć jakie prowadziłam wymienić chciałabym choćby – *Polska, Niemcy i Austria w kontaktach dyplomatycznych po 1945 roku, Stosunki niemiecko-amerykańskie, Dzieje polityczne i społeczne Niemiec w XX wieku, Modele integracji w Europie, Komunikacja interkulturowa, Intertekstualność kultury i sztuki, Instytucje kultury- zasady działania*. Prowadziłam również zajęcia w języku angielskim – *Approaches to American Media, Society and Culture*, a także *Project planning*. Wszystkie te programy miały charakter autorski.

Popularyzacja wiedzy na temat historii stosunków polsko-austriackich była możliwa dzięki reaktywacji Oddziału Łódzkiego Towarzystwa Polsko-Austriackiego. Na prośbę Zarządu Głównego TPA i Prezesa Zbigniewa Tomkowskiego pracowałam na rzecz odrodzenia tego oddziału, a w kwietniu 2017 roku zostałam wybrana na Prezesa Oddziału Łódzkiego TPA.

W latach 2009 i 2017 byłam pomysłodawczynią i głównym organizatorem dwóch konferencji naukowych.

1. Konferencja Naukowa Katedry Badań Niemcoznawczych - *Rok 1989 w relacjach polsko – niemieckich*.
2. Międzynarodowa Konferencja Naukowa Oddziału Łódzkiego Towarzystwa Polsko-Austriackiego, *Austria i sąsiedzi. Transfer kulturowy*.

W 2018 roku wraz z Oddziałem Łódzkim TPA i Instytutem Filologii Germańskiej Uniwersytetu Łódzkiego rozpoczęliśmy przygotowania do II Międzynarodowej Konferencji Naukowej- *Od monarchii do Marchii Wschodniej. Austriackie kultury pamięci*. Konferencja odbędzie się w Łodzi w marcu 2019 roku.

A. Kinkiewicz Wypych